

Andragogika

Kateřina Thelenová

katerina.thelenova@tul.cz

Úvodní poznámky

- Cílem kurzu není, aby studentky memorovaly definice a učili se pojmy
- Cílem kurzu je vytvořit prostor pro diskusi o pozici a roli dospělého jedince ve společnosti a institucích, se kterými interaguje
- Dílčím cílem je ukotvit speciální pedagogiku (jako vědu) v širším vědeckém diskurzu
- Dílčím cílem je diskutovat o roli vzdělávání (zejména) dospělých v současné společnosti

Úvod do problematiky

- Andragogika je poměrně mladá disciplína, která neustále vede diskuse směřující k posílení své legitimacy
- Stoupenci tradiční vědy mají s andragogikou problémy: neproказuje svou vlastní teoretickou základnu, metodologie empirického výzkumu je převážně převzatá, není jasný její status a předmět zájmu (je to dospělý člověk nebo vzdělávání? Nebo co?)
- Odpůrci andragogiky ji stále ztotožňují s pedagogikou dospělých (což je nesmysl)

Základní pojmy

Andragogiku lze vymezit mnoha způsoby. Je to ...

- ▣ ... věda o výchově a vzdělávání dospělých

Co tomu říkáte jako speciální pedagožky?

Andragogiku lze vymezit mnoha způsoby. Je to ...

- ... věda o optimalizaci lidského kapitálu v prostředí sociální změny (Šimek)

Co tomu říkáte jako speciální pedagožky?

Andragogiku lze vymezit mnoha způsoby. Je to ...

- ... věda o provázení dospělého člověka v uzlových bodech jeho životní dráhy

Co tomu říkáte jako speciální pedagožky?

Andragogiku lze vymezit mnoha způsoby. Je to ...

- ... věda a terapie dospělého jedince k formování jeho zdravé osobnosti

Co tomu říkáte jako speciální pedagožky?

Andragogiku lze vymezit mnoha způsoby. Je to ...

- ... technologie sociálního jednání dospělého aktéra ...

Co tomu říkáte jako speciální pedagožky?

Historie andragogiky ve světě

- Alexander Kapp, 1833
- Herbart
- Rosenstock – Huessey, 1921
- Sociální andragogika
- Pöggeler
- Hanselmann (sociální funkce)
- Ten Have
- Gottschalk
- **Kulich**
- **Knowles**
- **Jarvis**

Andragogika jako ...

- ... věda
- ... pole praxe
- ... studijní obor

Historie andragogiky v Česku

- 19. století – Národní obrození, Dělnické akademie, lidové vysoké školy
- Počátek 20. století – Lidová akademie, socialistické akademie, Baťův systém vzdělávání, ...
- Po roce 1948 vzdělávání podřizováno propagandě – vzdělávání pracujících (závodní školy práce, podnikové technické školy, podnikové instituty)
- Po roce 1989 – Andragogika, AIVD ČR a další

Velká jména současnosti a nedávné minulosti andragogiky

- Kamil Škoda
- Josef Ludvík Fischer
- VLADIMÍR JOCHMANN
- Dušan Šimek
- Věra Bočková
- Vilém Klega
- Anna Petřková
- Hana Bartoňková
- Milan Beneš
- Miroslav Dopita
- ...

Užitečné publikace a periodika

- Andragogika v praxi
- Andragogická revue
- <http://vydavatelstvi.ujak.cz>
- <https://ksa.upol.cz/veda-a-vyzkum/publikace/#c34582>
- MU v Brně
- A další?...

Čím se andragogika zabývá?

Předmětem zájmu je:

- Lidský kapitál (sociální, kulturní, Bourdieu)
- Funkční gramotnost
- Dospělý jedinec – problém zralosti
- Syntetický status (char. profese, prestiž profese, kvalifikace + vzdělání, moc, příjmy, životní způsob)
- Animace (enkulturace, socializace, edukace dospělého člověka)
- Personalizace a humanizace (Jarvis)

Základní pojmy/problémy andragogiky

- Učení, vzdělání, výchova + procesy
- Sociální změna
- Učící se společnost (organizace)
- Celoživotní učení
- Zaměstnatelnost
- Adaptabilita (resocializace, reprofesionalizace, trajektorie profesní dráhy)
- Konkurenceschopnost
- Rovné příležitosti
- Funkční gramotnost
- Kompetence, klíčové kompetence + jejich rozvoj
- ...

Dospělý jedinec v hledáčku andragogiky

- **Integrálnost** pojetí dospělého člověka
- **Propojení** směrem do pomáhajících profesí
- **Propojení** směrem do dalších dimenzí andragogiky (personální management, kulturologie, vzdělávání)

Úkol pro studentky

▣ **Co to znamená, být v současné době dospělým člověkem?**

- ▣ **OVEČKY:** 10 minut diskutujte o všem, co vás napadne na téma **DOSPĚLÝ ČLOVĚK, DOSPĚLOST**
- ▣ Učiňte si poznámky
- ▣ Prezentujte ostatním, na co jste přišly

Co z toho zatím vyplývá?

- Andragogika je aplikovaná věda (viz SP jako věda)
- Andragogika je induktivní věda (viz indukce X dedukce a SP jako věda?)
- A. je normativní věda (viz SP jako věda?)
- Andragogika je problémově / synteticky orientována
- Andragogika je transdisciplinární, interdisciplinární a multidisciplinární (viz SP jako věda v postmoderně)

A jak je to v praxi andragogiky?

- Činitelé andragogické **interakce** (rodina, škola, média, ...)
 - **Práce**: vzdělání, kvalifikace, rekurentní rekvalifikace
- **Vzdělávání** dospělých: co vše dnes zahrnuje?
 - **Výchova** dospělého jedince – o co tady jde?
- **Gerontagogika** na vzestupu!
 - Andragogický **výzkum a legitimizace** andragogiky

Projektování ve vzdělávání

Metoda postupného kroku:

1. Identifikace potřeb
2. Stanovení cíle a profilu absolventa
3. Inventář disciplín
4. Studijní plán
5. Osnovy
6. Učebnice, studijní materiály
7. Zázemí
8. Evaluace (!!!)
9. Inventarizace a monitoring

Vztah andragogiky a SP

- Andragogika může dávat širší teoretický rámec (viz dílčí teorie – Andragogika je jejich metateorií)
- Andragogika poskytuje poznatky – které například?
- Andragogika poskytuje metody – které například?
- SP poskytuje praktickou reflexi – co to znamená?
- SP poskytuje podněty k výzkumu – jaké?
- SP poskytuje prostor pro legitimizaci a naopak – co to vše znamená?

Gramotný člověk, typy gramotnosti.

Jaké znalosti a dovednosti konkrétně obsahují:

- ❑ základní gramotnost (čtení, psaní, počty–jak je na tom ČR?)
- ❑ funkční gramotnost
- ❑ čtenářská (literární) gramotnost
- ❑ politická gramotnost (víš, koho volíš?)
- ❑ ekonomická a finanční (tržní) gramotnost
- ❑ informační gramotnost
- ❑ jazyková gramotnost
- ❑ počítačová gramotnost
- ❑ ...

- mediální gramotnost

- globální gramotnost
- občanská gramotnost
- internetová gramotnost
- zdravotní gramotnost
- enviromentální gramotnost
- náboženská gramotnost
- vědecká gramotnost
- přírodovědná gramotnost
- hypoteční gramotnost
- mystická gramotnost
- umělecká gramotnost
- eidetická gramotnost ...

3. Jakou roli v současné české společnosti hraje vzdělání obecně a vysokoškolské vzdělání zvláště?

4. Které uzlové body životní dráhy dospělého člověka rozlišujeme a jaké společenské instituce k jejich řešení máme k dispozici?

5. Co jsou to podle vás klíčové kompetence? Jak je lze rozvíjet?

Jde obecně o kompetence tzv. volně přenositelné na trhu práce, tedy kompetence, které od zaměstnance očekává každý zaměstnavatel bez ohledu na pracovní pozici nebo pozici na trhu práce.

6. Jakou roli v životě dospělého člověka hrají média? Jak jej vychovávají? Jaké dominantní tendence v soudobé české společnosti pozorujeme?

7. Mezigenerační a interkulturní dialog. (z andragogického hlediska). **Andragogika jako nástroj antiopresivních a antidiskriminačních tendencí ve společnosti.**

8. Etický rozměr výchovy a vzdělávání dospělých. Které hodnoty, morální normy a pravidla by mělo VVD následovat? Jaké etické problémy a etická dilemata praxe VVD obsahuje?

□ 9. Gerontagogika – systém a principy vzdělávání seniorů v Česku a ve světě.

□ **10. Co je to andragogika? Co si o ní budu pamatovat?**

Čím se zabývá? Jakou metodou pracuje? k čemu je to dobré? S jakými disciplínami spolupracuje a jaký má vztah k SOCIÁLNÍ PRÁCI případně k PENITENCIÁRNÍ PÉČI?

-
- **11. Kvalita lidských zdrojů v České republice. Jak je na tom aktuálně ČR se vzdělaností své populace (v jednotlivých oblastech vzdělávání tedy matematické, jazykové, humanitní apod.)? Jak s ekonomickým zapojením? Existují rozdíly ve věkových kategoriích? Regionech? Jaká je prognóza do budoucna?**

Děkuji za pozornost
